

ВКП 5(3)-00(25)03.01

ДОКТРИНА

**“З ХІМІЧНОГО, БІОЛОГІЧНОГО,
РАДІОЛОГІЧНОГО ТА ЯДЕРНОГО
ЗАХИСТУ ВІЙСЬК (СИЛ)”**

ЖОВТЕНЬ 2020

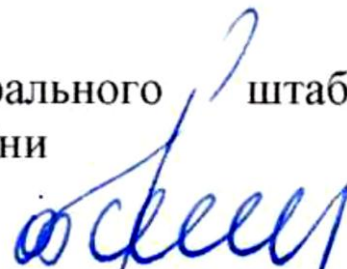
ОБМЕЖЕННЯ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ:

ВИГОТОВЛЕННЯ КОПІЙ З ДОЗВОЛУ РОЗРОБНИКА ВІЙСЬКОВОЇ ПУБЛІКАЦІЇ.

КОМАНДУВАННЯ СИЛ ПІДТРИМКИ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

ВКП 5(3)-00(25)03.01

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник Генерального штабу
Збройних Сил України
генерал-лейтенант

Сергій КОРНІЙЧУК

“29” жовтня 2020 року**ДОКТРИНА****“З ХІМІЧНОГО, БІОЛОГІЧНОГО,
РАДІОЛОГІЧНОГО ТА ЯДЕРНОГО
ЗАХИСТУ ВІЙСЬК (СИЛ)”**

Військова керівна публікація
військовим організаційним
структурам з хімічного,
біологічного, радіологічного та
ядерного захисту військ (сил)

ЖОВТЕНЬ 2020**ОБМЕЖЕННЯ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ:**виготовлення копій з дозволу розробника військової
публікації.**КОМАНДУВАННЯ СИЛ ПІДТРИМКИ ЗБРОЙНИХ
СИЛ УКРАЇНИ**

Генеральний штаб ЗС України

№ 3283/НВГШ від 29.10.2020 18:08:08 арк. 36/1

ПЕРЕДМОВА

В умовах відсічі збройній агресії Російської Федерації та реалізації стратегічного курсу України на приєднання до європейської спільноти та її безпекових структур, Збройним Силам України потрібні підготовлені військові частини (підрозділи), спроможні виконувати завдання із захисту держави, діяти спільно з підрозділами країн - членів НАТО.

Доктрина з хімічного, біологічного, радіологічного та ядерного захисту (далі – Доктрина) є документ, що визначає основи підготовки та виконання завдань за призначенням органами військового управління і військовими частинами (підрозділами) радіаційного, хімічного, біологічного захисту Збройних Сил України.

Доктрину розроблено на основі Тимчасової доктрини застосування сил оборони держави (посилання а).

Доктрина призначена для використання в органах військового управління, вищих військових навчальних закладах (військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти) та науково-дослідних установах Збройних Сил України.

Положення, викладені у цій публікації, є визначальними під час виконання військами (силами) завдань ХБРЯ захисту. Водночас Доктрина не є основним керівництвом, її необхідно застосовувати творчо, із урахуванням умов обстановки.

У разі виникнення розбіжностей у тлумаченні змісту цієї Доктрини з військовими публікаціями нижчого рівня ця публікація має перевагу.

Доктрина є підґрунтям для розроблення у видах та окремих родах військ (сил) Збройних Сил України документів з питань ХБРЯ захисту військ (сил) Збройних Сил України.

Доктрину розроблено робочою групою офіцерів управління радіаційного, хімічного, біологічного захисту Командування Сил підтримки ЗС України та погоджено із заінтересованими структурними підрозділами Генерального штабу Збройних Сил України та органами військового управління Збройних Сил України.

Апробацію положень Доктрини передбачено здійснити протягом 2021 року. Усі питання, що стосуються цієї Доктрини, надсилати до управління радіаційного, хімічного, біологічного захисту Командування Сил підтримки ЗС України на адресу: 04119, м. Київ, вул. Дегтярівська, 11в, управління радіаційного, хімічного, біологічного захисту Командування Сил підтримки ЗС України, телекомунікаційної мережі “Дніпро” a-rhbz@rear.dod.ua, “Седо-М” – індекс 343 (контактний телефон розробників для надання зауважень та пропозицій 368-18, 367-58).

ЗМІСТ

	ПЕРЕДМОВА	2
	ВСТУП	4
	ПОСИЛАННЯ НА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ	6
	ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ	7
	ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	11
1	ОСНОВИ ХБРЯ ЗАХИСТУ ВІЙСЬК (СИЛ)	12
1.1	ХБРЯ загрози	12
1.2	Принципи ХБРЯ захисту	14
1.3	Складові ХБРЯ захисту	14
1.3.1	Запобігання ХБРЯ загрозам	17
1.3.2	Захист від ХБРЯ загроз	17
1.3.3	Відновлення після реалізації ХБРЯ загроз	18
2	ЗАВДАННЯ ХБРЯ ЗАХИСТУ	18
2.1	Оцінювання ХБР обстановки	18
2.2	Підтримання живучості військ (сил) в умовах ХБРЯ зараження	19
2.3	Управління ризиками реалізації ХБРЯ загроз	20
2.4	Посилення захисту військ (сил) із застосуванням аерозолів	20
2.5	Вогневе ураження противника із застосуванням вогнеметної зброї	20
3	ОСОБЛИВОСТІ ПЛАНУВАННЯ ПРОТИДІЙ ХБРЯ ЗАГРОЗАМ	21
3.1	Основи планування ХБРЯ захисту	21
3.2	Принципи планування ХБРЯ захисту	22
3.3	Виконання заходів ХБРЯ захисту за станами реалізації ХБРЯ загроз	22
3.4	Імовірність виникнення ХБРЯ загроз	24
3.5	Обов'язки органу управління щодо ХБРЯ захисту	26
4	ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ХБРЯ ЗАХИСТУ	27
4.1	Медичні заходи ХБРЯ захисту	27
4.2	Реагування на реалізацію ХБРЯ загроз	28
4.3	Комплексний збір та аналіз інформації про ХБРЯ об'єкти	28
4.4	Система обміну інформацією про ХБР обстановку	29
4.5	Освіта, навчання, тренування та оцінювання	29
Додатки:		
1	Управління ХБРЯ ризиками	30
2	Розвідувальна підтримка, пов'язана з ХБРЯ захистом для планування ХБРЯ захисту	33
	СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ (ДЖЕРЕЛ)	35
	ДЛЯ ЗАМІТОК	36

ВСТУП

Сучасні умови підготовки та ведення операцій (бойових дій), які підтверджені перебігом подій щодо відсічі та стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій і Луганській областях, обумовлюють необхідність створення сучасної системи хімічного, біологічного, радіологічного та ядерного захисту військ (сил) Збройних Сил України, яка буде здатна гарантовано виконувати завдання хімічного, біологічного, радіологічного та ядерного захисту у різних умовах обстановки, забезпечити взаємосумісність зі збройними силами країн-членів НАТО.

Крім того, закріплення у Конституції України курсу на членство в ЄС та НАТО передбачає, після досягнення поставленої мети, участь її Збройних Сил в багатонаціональних операціях, необхідність прийняття спільних рішень та затвердження спільних доктринальних документів, сумісних з політикою, принципами і правилами поведінки, прийнятими в країнах-членах НАТО.

Метою розроблення Доктрини є визначення єдиних концептуальних поглядів щодо функціонування системи хімічного, біологічного, радіологічного та ядерного захисту військ (сил) Збройних Сил України під час виконання завдань в операціях (бойових діях).

Доктрина є системою поглядів на роль, місце та завдання органів військового управління та військових частин (підрозділів) радіаційного, хімічного, біологічного захисту під час виконання військами (силами) завдань оборони держави, захисту її суверенітету, територіальної цілісності й недоторканності, а також на принципи та підходи до їх застосування в ході виконання завдань із захисту держави в разі збройної агресії в будь-яких її формах і проявах, зокрема у формі гібридної війни (збройного конфлікту).

Доктрина визначає:

основи та принципи ХБРЯ захисту військ (сил);

завдання та заходи ХБРЯ захисту військ (сил);

спроможності сил і засобів ХБРЯ захисту військ (сил), які зазначені в єдиному Переліку (Каталозі) спроможностей Міністерства оборони України, Збройних Сил України та інших складових сил оборони (Р-7.7. “Захист від РХБ та ядерних загроз”) (посилання д).

основні питання підготовки та виконання заходів хімічного, біологічного, радіологічного та ядерного захисту військ (сил);

порядок управління підпорядкованими військовими частинами (підрозділами) радіаційного, хімічного, біологічного захисту під час виконання завдань за призначенням, порядок планування та питання забезпечення.

Доктрина додатково визначає превентивні дії щодо запобігання розповсюдженню ЗМУ або руйнуванню ХБРЯ небезпечних об’єктів.

У Доктрині враховано вимоги керівництва держави та Збройних Сил України щодо співробітництва у сфері оборони для приєднання до загальноєвропейської системи безпеки, досягнення взаємосумісності з країнами-членами НАТО, досвід підготовки та застосування військових частин (підрозділів) радіаційного, хімічного, біологічного захисту в ході проведення

операції об'єднаних сил під час забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях (антитерористичної операції на території Донецької та Луганської областей).

ПОСИЛАННЯ НА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ

Позначка військової публікації	Повне найменування військової публікації
1	2
ВКП 7-00(01).01	а. Доктрина підготовки сил оборони держави, затверджена наказом Генерального штабу Збройних Сил України від 21.01.2020 № 18
STANAG 2451 Ed.4 / AJP-3.8 (A)	б. ALLIED JOINT DOCTRINE FOR CHEMICAL, BIOLOGICAL, RADIOLOGICAL AND NUCLEAR DEFENCE, October 2018 Союзна спільна доктрина з ХБРЯ захисту, видання жовтень 2018
STANAG 2521 Ed.1 / ATP-3.8.1 Vol. I	в. CBRN DEFENCE ON OPERATIONS, January 2010 ХБРЯ Захист в операціях, видання січень 2010
STANAG 2103 Ed.11 / ATP-45 (E)	г. WARNING AND REPORTING AND HAZARD PREDICTION OF CHEMICAL, BIOLOGICAL, RADIOLOGICAL AND NUCLEAR INCIDENTS (OPERATORS MANUAL), February 2019 Попередження, звітування та прогнозування загроз інцидентів ХБРЯ характеру (керівництво для персоналу), видання лютий 2019
Функціональна група № 8 “Захист та живучість (PROTECT - P)”, код спроможності 7.7.	д. Єдиний перелік (Каталог) спроможностей Міністерства оборони України, Збройних Сил України та інших складових сил оборони.

ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

Атрибуція у ХБРЯ середовищі (встановлення справжності) – процес аналізу, що використовує весь можливий спектр джерел інформації для ідентифікації джерела ХБРЯ інциденту (загрози).

Відбір ХБРЯ проб – процес отримання ХБРЯ матеріалів для аналізу, які розповсюджувались в ході ХБРЯ інциденту.

Вибіркове взяття проб та ідентифікація біологічних, хімічних і радіологічних речовин – збір та транспортування матеріалів, що містять хімічні, біологічні та радіоактивні речовини, які збираються для ідентифікації визначеним порядком з метою з'ясування змісту ХБРЯ інциденту.

Виконання режимно-обмежувальних заходів на зараженій території – процес зменшення ризику ураження особового складу в умовах ХБРЯ зараження.

Виявлення та оцінювання ХБР обстановки – процес забезпечення органів військового управління, військ (сил) інформацією про ХБР обстановку на місцевості, у повітрі, морській акваторії для врахування у процесі вироблення замислу та визначення завдань ХБРЯ захисту військ (сил) і включає заходи: ведення радіаційної, хімічної, біологічної розвідки та спостереження; радіаційний і хімічний контроль; збір, узагальнення, обробка та видача інформації про РХБ обстановку.

Вогневе ураження противника із застосуванням вогнеметної зброї – знищення живої сили противника, бойової легкоброньованої техніки, фортифікаційних та інших споруд.

Зараження – відкладення, поглинання або адсорбція хімічної речовини, біологічного агента, радіоактивного матеріалу на будь-якому матеріалі.

Зброя масового ураження – узагальнений термін для зброї із нетрадиційними факторами ураження для нанесення масових втрат або значних руйнувань. Уражаючі фактори зброї масового ураження можуть завдавати втрат протягом тривалого часу і викликати сильний морально-психологічний вплив на війська (сили) та населення. До ЗМУ належать: хімічна, біологічна, радіологічна та ядерна зброя, а також низка видів зброї, які використовують нові фізичні принципи – інфразвукова, ультразвукова, лазерна (променева), етнічна тощо.

Застосування засобів індивідуального та колективного захисту – процес збереження боєздатності військ (сил) і надання можливості діяти в умовах ХБРЯ зараження.

Збір, узагальнення, обробка та видача інформації про ХБР обстановку – процес прогнозування наслідків можливого застосування ЗМУ, руйнування ХБРЯ об'єктів та своєчасного інформування командирів і штабів про них.

Ліквідація наслідків ХБРЯ зараження – комплекс заходів щодо відновлення боєздатності військ (сил) та ХБР обстановки в заражених районах. Ліквідація наслідків ХБРЯ зараження включає такі заходи: проведення спеціальної обробки військ (сил); дезактивація, дегазація, дезінфекція ділянок місцевості, доріг, фортифікаційних споруд, а також проведення заходів пилопридушення на них.

Маскування розташування (базування), висування та бойових дій військ (окремих елементів), відкритих найбільш важливих ділянок маршрутів та доріг, переправ через водні перешкоди та інших об'єктів від засобів розвідки та наведення (самонаведення) зброї противника – процес аерозольного маскування великих об'єктів, елементи яких розташовані на невеликій відстані один від одного, від розвідки й ударів повітряного противника.

Орган управління ХБРЯ захисту – кваліфікований та досвідчений персонал, який здатний співставляти, об'єднувати та аналізувати ХБРЯ інформацію і дані розвідки, з метою забезпечення оцінювання загрози та прогнозування небезпеки для надання рекомендацій командуванню з питань ХБРЯ захисту.

Осліплення спостережних пунктів, пунктів управління та розрахунків (екіпажів) вогневих засобів противника – процес зниження дальності дії засобів розвідки й наведення зброї противника, виключення або значного зменшення можливостей противника щодо ведення прицільного вогню та вогню з використанням місцевих орієнтирів, а також для позбавлення противника можливості спостереження, ускладнення дій військ противника щодо маневру та висування.

Захист військ (сил) із застосуванням аерозолів – комплекс заходів щодо зниження ефективності наземної та повітряно-космічної розвідки противника та його засобів ураження, а також для введення противника в оману щодо дій військ (сил).

Протидія засобам наземної, повітряної розвідки та системам наведення високоточної зброї противника постановкою екранів – процес приховування своїх військ у районах зосередження та на маршрутах висування з найбільш вірогідного напрямку підльоту літаків противника тільки з одного обраного напрямку.

Радіологічна зброя – вид зброї масового ураження, дія якої заснована на використанні радіонуклідів для ураження особового складу іонізуючим випромінюванням, радіаційного зараження місцевості та поверхонь військових об'єктів. Радіонукліди для радіологічної зброї виділяють із відпрацьованого ядерного палива ядерних реакторів або іншим шляхом. Засобами доставки радіонуклідів до цілі можуть бути авіаційні боеприпаси, генератори аерозолів тощо.

Система автоматичної обробки ХБРЯ даних – система, здатна виконувати всі функції щодо попередження про небезпеку та прогнозування небезпеки.

Система колективного захисту – система, яка забезпечує захист групи осіб у ХБРЯ середовищі, що дозволяє не використовувати засоби індивідуального захисту, або для використання підрозділами, які в певних умовах повинні виконувати свої завдання без безпосереднього використання ХБРЯ захисного одягу в ХБРЯ середовищі (наприклад, медичний персонал та персонал з обслуговування електронного обладнання).

Спеціальна обробка військ (сил) – процес проведення дегазації, дезактивації, дезінфекції озброєння, військової техніки, засобів індивідуального захисту та інших матеріальних засобів.

Токсичні промислові речовини – будь-який токсичний промисловий матеріал, що випускається, зберігається, транспортується або використовується в промислових або комерційних процесах, включаючи токсичні промислові хімікати, токсичні промислові радіологічні та токсичні промислові біологічні продукти.

Управління ХБРЯ ризиками – в ХБРЯ захисті є процесом застосування всіх підготовчих та реагуючих заходів, які спрямовані на зменшення впливу ХБРЯ ризиків шляхом уникнення ураження, контролю за поширенням ХБРЯ небезпеки, контроль та управління радіоактивного знезараження.

Управління ХБРЯ ризиками – процес планування та виконання організаційних заходів, які спрямовані на зменшення впливу ХБРЯ загроз, з урахуванням мети для досягнення оперативного завдання.

Хімічна, біологічна, радіаційна обстановка – складова частина загальної обстановки, сукупність факторів і умов, які склалися або можуть скластися в результаті впливу на війська (сили) та місцевість факторів ураження від застосування ЗМУ і руйнування ХБРЯ небезпечних об'єктів. Радіаційна обстановка характеризується масштабами (просторовими і часовими), дозовим навантаженням і ступенем радіаційного зараження місцевості, акваторії, атмосферного повітря і поверхні об'єкта. Хімічна і біологічна обстановка залежить від засобів, способів і часу застосування противником хімічної і біологічної зброї, виду й концентрації використовуваних рецептур; напрямку та глибина поширення хімічного зараження і біологічного аерозолу в уражаючих концентраціях; розмірів і меж заражених районів; стійкості рецептур і збудників у зовнішньому середовищі; наявності й ефективності засобів індивідуального і колективного захисту; ступеня підготовленості військ (сил) до захисту від цієї зброї тощо.

Хімічна, біологічна, радіаційна розвідка та спостереження – процес виключення раптовості дій противника та своєчасного виявлення ХБРЯ зараження на пунктах управління, маршрутах висування, шляхах підвозу, евакуації, у районах зосередження та дій військ (сил) для оповіщення військ (сил)

Хімічний і радіаційний контроль – процес отримання даних для оцінки боєздатності військ та визначення необхідного обсягу їх спеціальної обробки, дезактивації та дегазації матеріальних засобів, ділянок місцевості, шляхів та споруд

Хімічний, біологічний, радіологічний та ядерний захист військ (сил) – комплекс заходів з планування та виконання завдань, спрямованих на виключення або максимального зменшення втрат військ (сил) під час дій в умовах хімічного, біологічного, радіологічного та ядерного (далі – ХБРЯ) зараження, посилення їх захисту із застосуванням аерозолів, а також вогневого ураження противника із застосуванням вогнеметної зброї.

Хімічне, біологічне, радіаційне зараження – осадження, поглинання або адсорбція радіоактивного матеріалу, біологічних або хімічних речовин на поверхні озброєння, ділянках місцевості та особовому складі або об'єктах.

Хімічний, біологічний, радіологічний та ядерний інцидент - подія, що сталася внаслідок підозри або підтвердження наявності ХБРЯ речовин, що виникають внаслідок наміру їх використання агресором, або після їх навмисного чи випадкового викиду.

Хімічний, біологічний, радіологічний та ядерний зворотній зв'язок – процес, за допомогою якого командири, їхні штаби та розгорнуті війська можуть бути забезпечені своєчасними, скоординованими та точними (експертними) висновками та пропозиціями з питань хімічного, біологічного, радіологічного і ядерного захисту.

Хімічна, біологічна, радіологічна та ядерна загроза – ризик застосування противником зброї масового ураження або ризик руйнування ХБРЯ небезпечних об'єктів, які можуть призвести до втрат військ (сил).

Хімічна, біологічна, радіологічна та ядерна зброя – зброя, яка спроектована і виготовлена таким чином, щоб викликати викид хімічної, радіаційної речовини, біологічного агента або генерувати ядерний вибух.

Хімічне, біологічне, радіологічне та ядерне середовище – середовище, в якому існують ХБРЯ загрози або небезпеки.

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

Скорочення та умовні позначення	Повне словосполучення та поняття, що скорочуються
1	2
ЗМУ	Зброя масового ураження
ЗС України	Збройні Сили України
ХБРЯ	Хімічний, біологічний, радіологічний та ядерний
ХБР	Хімічний, біологічний, радіаційний

1. ОСНОВИ ХБРЯ ЗАХИСТУ ВІЙСЬК (СИЛ)

1.1. ХБРЯ загрози

ХБРЯ загрози можуть спричинити утворення складної ХБР обстановки. Вплив уражаючих факторів ЗМУ або руйнування ХБРЯ небезпечних об'єктів може призвести до втрат військ (сил) та порушити хід виконання бойових завдань щодо досягнення цілей операції або поставити під загрозу зриву її проведення. ЗС України повинні бути готові до проведення операцій в умовах ризику реалізації (виникнення) ХБРЯ загрози.

Розвідувальні дані та дані ХБРЯ розвідки є основою для визначення та оцінювання рівнів ХБРЯ загроз, які повинні враховуватись під час вироблення замислу операції.

У ході планування операцій, з урахуванням загрози можливого застосування противником ЗМУ або руйнування ХБРЯ небезпечних об'єктів, визначаються основні завдання ХБРЯ захисту.

Для визначення ризику виникнення ХБРЯ загроз визначаються вимоги до цілей розвідки в інтересах планування ХБРЯ захисту. Під час планування ХБРЯ захисту визначаються основні заходи щодо ліквідації наслідків ХБРЯ зараження внаслідок реалізації ХБРЯ загроз та заходи для створення адекватних і своєчасних можливостей сил оборони для протидії ХБРЯ загрозі з боку потенційного використання або випадкового викиду ХБРЯ речовин.

Виконання заходів ХБРЯ захисту спрямовані на зменшення впливу ХБРЯ загрози та створення умов для тривалих бойових дій.

1.1.1. Очікується, що противники будуть взяті з трьох широких категорій, а саме:

- держави;
- фракції (окремі групи) у державі;
- недержавні суб'єкти.

Профілактичні заходи спрямовані на протидію противнику, що володіє ХБРЯ наступальною можливістю. При цьому ЗС України повинні бути підготовлені та бути в готовності до проведення превентивних заходів.

1.1.2. Україна залишається на позиції несприйняття та категоричності до того, що розповсюдження ЗМУ розширює перелік держав, які можуть становити пряму загрозу для України.

Загроза державного суб'єкта являє собою найбільший виклик ХБРЯ захисту для України, де ХБРЯ загроза, ймовірно, є найбільш потужною з точки зору летальності, масштабу та доктринального уточнення.

1.1.3. Фракції (окремі групи) в державі

Фракції (окремі групи) в державі, які представлені потенційними загрозами, можуть бути схожими на загрози недержавного суб'єкта.

Спроможність ЗС України визначати джерело ХБРЯ речовин є потужним стримуючим засобом для противника під час оцінки ефективності застосування ним ХБРЯ зброї (речовин) проти Збройних Сил України, що визначено єдиним Переліком (Каталогом) спроможностей Міністерства оборони України, Збройних Сил України та інших складових сил оборони (Р-7.7. “Захист від РХБ та ядерних загроз”, Р-7.7.1. “Виявлення та оцінювання ХБРЯ обстановки”).

1.1.4. Недержавні суб’єкти

Вважається, що ХБРЯ загроза від недержавних суб’єктів може бути менш потужною, але її важче передбачити (ідентифікувати джерела). Тому такий вид загрози несе більш значні виклики з точки зору добування розвідувальної інформації для ХБРЯ протидії.

Надзвичайно важливо мати потужний комунікаційний канал між фахівцями ХБРЯ захисту та розвідувальними органами.

1.1.5. Оцінка ХБРЯ загроз визначає пріоритетність вимог до розвідки.

Комплексна підготовка операційного середовища повинна включати детальний аналіз потенційних ХБРЯ загроз та небезпек у сфері ХБРЯ захисту.

1.1.6. Система обміну інформацією про ХБРЯ обстановку між суб’єктами сил оборони має на меті надання допомоги командувачу (командиру) щодо розуміння реального стану ХБРЯ обстановки, а також її вплив на оперативну обстановку.

Аналіз ХБРЯ загроз вимагає безперервного оцінювання оперативної обстановки, що в свою чергу має більш широку перспективу у разі загострення ситуації, ураховуючи існуючі проблеми та місцеві виклики в межах району проведення операцій.

1.1.7. Командири (штаби) повинні постійно аналізувати свою діяльність, хід операцій і відповідні існуючі (супутні) ХБРЯ фактори та порівнювати з первинною оцінкою та замислом командувача щодо ХБРЯ захисту.

Швидкі зміни в оперативній обстановці є суттєвими факторами, які можуть вплинути на загальну картину дій військ (сил). Зазначене повинно відображатися в операційних змінах (часові, просторові показники).

Ця процедура є допоміжним інструментом для командувача і штабу для усвідомлення того, як наслідки ХБРЯ загроз і небезпек можуть вплинути на їх оперативну обстановку.

1.1.8. ХБРЯ загроза може вплинути на сили оборони та вимагати від них дій щодо недопущення впливу ЗМУ, а також виконання заходів з ліквідації ХБРЯ наслідків. Розвідувальна підготовка оперативної обстановки надає командувачу об’єднаних сил інформацію рекомендаційного характеру, що пов’язана з ХБРЯ захистом, при цьому аналізуючи потенційні ХБРЯ загрози і

небезпеки в межах оперативної обстановки.

1.1.9. Аналіз ХБРЯ аспектів оперативної обстановки використовує весь спектр системи системного аналізу, а саме: політичної, військової, економічної, соціальної, інформаційної та інфраструктурної моделі.

1.2. Принципи ХБРЯ захисту

1.2.1. У ході планування, організації та виконання завдань та заходів ХБРЯ захисту в операціях необхідно враховувати принципи ХБРЯ захисту.

До основних принципів ХБРЯ захисту належать:

ефективність (відповідність) реагування на реалізацію ХБРЯ загроз на основі трикомпонентного підходу;

безперервність моніторингу та оцінки ХБРЯ загроз;

управління ризиками ХБРЯ загроз, як основа ХБРЯ захисту;

оптимальний розподіл сил та засобів ХБРЯ захисту з урахуванням пріоритету бойових завдань військ (сил);

здатність реагувати на швидкозмінну оперативну та ХБР обстановку (гнучкість, комплексність, масштабність);

постійна готовність військ (сил) до виконання завдань ХБРЯ захисту;

стійкість до реалізації ХБРЯ загроз з урахуванням додаткових логістичних ресурсів.

1.2.2. ХБРЯ захист є невід'ємною складовою захисту військ (сил) та організовується відповідно до єдиного Переліку (Каталогу) спроможностей Міністерства оборони України, Збройних Сил України та інших складових сил оборони (Р-7.7. "Захист від РХБ та ядерних загроз").

1.3. Складові ХБРЯ захисту

Комплексний підхід у галузі ХБРЯ захисту полягає у скоординованих діях політичного, військового та цивільного характеру, що спрямований на організацію і підтримку ХБРЯ захисту.

Взаємозв'язок між складовими ХБРЯ захисту наведено в таблиці 1.

Більш цілісний комплексний підхід до вирішення питань з ХБРЯ захисту, запобігання виникненню ХБРЯ загроз забезпечує цивільно-військове співробітництво, яке активізує, покращує координацію та взаємодію і є продуктивним на стратегічному рівні.

Більш того, комплексний підхід в галузі ХБРЯ захисту охоплює більш широкий спектр завдань і відіграє важливу роль у ході виконання завдань ХБРЯ захисту та здійснення превентивних (упереджувальних заходів ХБРЯ захисту) заходів, що дозволяє суттєво вплинути на рівень реагування та сприяє підвищенню спроможностей із запобігання та ліквідації наслідків ХБРЯ зараження у випадку реалізації ХБРЯ загроз.

У сучасних умовах ведення операцій, війська (сили) можуть потрапити не тільки під вплив уражаючих факторів ХБРЯ зброї, але і в зони ХБРЯ зараження, які утворюються внаслідок супутнього руйнування ХБРЯ небезпечних об'єктів.

ХБРЯ загрози створюють додаткові ризики можливості проведення операцій військ (сил) та полягають у завданні масових втрат особового складу.

Обов'язком командирів всіх рівнів є планування, організація, впровадження завдань та заходів ХБРЯ захисту щодо уникнення та мінімізації уразливості особового складу військ (сил), підрозділів, об'єктів, озброєння та військової техніки з метою збереження темпу (динаміки) їх дій та встановленої ефективності виконання бойових завдань. Питання ХБРЯ захисту повинні бути обов'язково враховані у ході планування застосування військ (сил), ураховуючи залучення, розподіл сил і засобів ХБРЯ захисту та їх своєчасне розгортання. Повинно бути розуміння того, що крім виживання та самозахисту саме цей фактор може визначати, чи можливо взагалі продовжувати операцію.

Пропозиції з ХБРЯ захисту є невід'ємною складовою процесу планування операції. Для підтримання визначеного темпу дій військ (сил) та ефективності виконання бойових завдань питання (завдання) ХБРЯ захисту повинні постійно переглядатися відповідно до ймовірності виникнення та реалізації ХБРЯ загроз.

Взаємозв'язок між складовими ХБРЯ захисту

Складові ХБРЯ захисту		
Запобігання	Захист	Відновлення
запобігання придбанню ХБРЯ речовин	скорочення існуючих ХБРЯ загроз	запобігання наступній реалізації ХБРЯ загроз
обмеження використання ХБРЯ речовин	знищення ХБРЯ речовин	управління ризиком реалізації ХБРЯ зараження
запобігання навмисній реалізації ХБРЯ загроз	запобігання впливу ХБРЯ загроз	участь у відновленні оперативної ефективності військ (сил)
підтримання скорочення існуючих ХБРЯ загроз	зниження негативного впливу ХБРЯ зараження на війська (сили) та їх спроможності	
<p>Перехресні функції необхідні для реалізації комплексного ХБРЯ захисту, що в кінцевому підсумку спроможні забезпечити основу для ключових і наступних завдань з ХБРЯ захисту. Всебічний ХБРЯ захист є результатом використання зв'язку між функціями, необхідними для ХБРЯ захисту в цілому та завдань ХБРЯ захисту, з трьох компонентів запобігання, захист і відновлення</p>		
Завдання щодо:		
запобігання	захисту	відновлення
забезпечення підтримки ініціатив та програм з нерозповсюдження ХБРЯ речовин	вжиття комплексу захисних заходів, спрямованих на забезпечення безпеки військ (сил) і забезпечення підтримки захисту цивільного населення та інфраструктури	ліквідація наслідків ХБРЯ зараження, в кожному конкретному випадку і в рамках існуючих засобів і можливостей
надання підтримки із запобігання розповсюдженню та використанню ХБРЯ зброї та засобів їх доставки	швидке реагування на ХБРЯ загрози, що відбуваються	

1.3.1. Запобігання ХБРЯ загрозам

Запобігання ХБРЯ загрозам – це комплекс заходів, спрямованих на упередження наслідків реалізації противником спроможностей щодо утворення ХБРЯ загроз, а у випадку, коли цього досягнути неможливо у повній мірі чи частково, здійснення (формування) заходів протидії або мінімізації ураження від цих загроз.

Заходи запобігання можуть включати превентивні (раптові) та захисні (постійні) дії, які полягають у перешкоджанні (зриву) спроможностей противника щодо реалізації ХБРЯ загроз та організації ХБРЯ захисту військ (сил) відповідно.

Використання розвідувальних даних тактичного, оперативного та стратегічного рівнів в інтересах організації ХБРЯ захисту сприятиме зменшенню уразливості військ та зменшенню ймовірності реалізації ХБРЯ загроз противником.

Виконання додаткових заходів, недопущення застосування противником ЗМУ в операції може бути найбільш ефективним та впливовим щодо запобігання масовим втратам військ (сил). Ці заходи полягають у постійному моніторингу, аналізі програм розвитку, нарощуванні та застосуванні ЗМУ противника та впливі на них з метою недопущення їх реалізації.

Метою заходів з недопущення застосування ЗМУ є:

запобігання викраденню або захопленню ХБРЯ небезпечних речовин, приладів і супутніх матеріалів з їх змістом;

знешкодження або знищення ЗМУ, матеріалів для її виготовлення та систем доставки, які становлять пряму або безпосередню загрозу для військ (сил);

використання в розвідувальних цілях експертних програм, документів та інших засобів масової інформації.

1.3.2. Захист від ХБРЯ загроз

Командири всіх рівнів повинні вживати всіх можливих заходів запобігання реалізації ХБРЯ загроз та уникнення впливу їх уражаючих факторів на особовий склад, озброєння та військову техніку.

ХБРЯ захист включає завдання щодо виявлення ХБРЯ загроз, послаблення, запобігання або уникнення впливу їх уражаючих факторів на війська (сили).

Оцінювання ефективності функціонування системи ХБРЯ захисту, превентивні (упереджувальні) та захисні дії військ (сил) для зменшення імовірності реалізації противником ХБРЯ загроз та уразливості особового складу від впливу їх уражаючих факторів повинні проводитись постійно, впродовж всієї операції.

Такі дії зменшують імовірність реалізації противником ХБРЯ загроз та уразливість військ (сил), що призводить до відмови застосування противником ЗМУ.

Використання природних захисних властивостей місцевості від уражаючих факторів ЗМУ дозволяє військам (силам) оперативно та якісно захиститися від їх впливу, що знижує втрати особового складу. Такі заходи включають: уникнення потрапляння військ (сил) в зони ХБРЯ зараження; своєчасну передислокацію підрозділів; використання систем колективного та індивідуального захисту; медичні заходи профілактики перебування в зоні ХБРЯ зараження; ліквідацію наслідків ХБРЯ зараження.

Командири всіх рівнів повинні постійно впроваджувати заходи щодо зменшення уразливості військ (сил) від ХБРЯ загроз. Виконання заходів ХБРЯ захисту є основою підвищення живучості військ (сил) від ХБРЯ загроз, але при цьому слід враховувати фактор зниження темпу виконання бойових завдань, що, в свою чергу, знижує ефективність їх застосування.

Управління ризиками реалізації ХБРЯ загроз дозволяє досягти відповідного ефекту застосування військ (сил) для досягнення мети операції з мінімальними втратами особового складу від факторів ураження ХБРЯ загроз.

1.3.3. Відновлення після реалізації ХБРЯ загроз

Відновлення після реалізації ХБРЯ загроз – це комплекс заходів, що включає постійний ХБРЯ моніторинг та ХБР контроль військ (сил) з метою їх підтримки у боєздатному стані.

Мета відновлення після реалізації ХБРЯ загроз – відновлення операційного темпу дій військ (сил) в умовах ХБРЯ зараження.

В умовах ХБРЯ зараження війська (сили) виконують лише ті завдання, які необхідні для продовження операції. Виконання заходів ХБРЯ захисту повинно забезпечувати послаблення впливу уражаючих факторів ХБРЯ зараження та створювати відповідний їх захист під час виконання ними бойових завдань.

Відновлення основних спроможностей або боєздатності військ (сил) в умовах ХБРЯ зараження, які необхідні для виконання поточної операції та досягнення оперативних цілей, повинно проводитись в першу чергу та відповідати критеріям визначених єдиним Переліком (Каталогом) спроможностей Міністерства оборони України, Збройних Сил України та інших складових сил оборони (Р-7.7. “Захист від РХБ та ядерних загроз”).

Виконання заходів щодо ліквідації наслідків ХБРЯ зараження дозволяє створити умови для відновлення темпу дій військ (сил).

2. ЗАВДАННЯ ХБРЯ ЗАХИСТУ

2.1. Оцінювання ХБР обстановки

Оцінювання ХБР обстановки спрямоване на збір, узагальнення та використання інформації, пов'язаної з ХБРЯ захистом, який здійснюється з одного або декількох джерел, поряд з поширенням необробленої або проаналізованої інформації. Це забезпечує широке усвідомлення ситуації посадовими особами, які приймають рішення, тим самим сприяючи

інформаційній перевазі та своєчасному прийняттю рішень.

Для оцінювання уразливості військ (сил) та надання пропозицій з ХБРЯ захисту в ході планування необхідно використовувати розвідувальні дані системи розвідки всіх рівнів. Управління повинно виконувати повний цикл обміном інформацією. Це забезпечує вплив на війська (сили) та зворотний зв'язок щодо збору і аналізу інформації, пов'язаної з ХБРЯ захистом.

Оцінювання ХБР обстановки включає:

відпрацювання та надання пропозицій з організації ХБРЯ захисту;

збір, обробку та обмін інформацією про ХБР обстановку;

оповіщення військ (сил) про реалізацію ХБРЯ загроз;

моделювання, імітацію та прогнозування впливу факторів ураження ХБРЯ загроз.

2.2. Підтримання живучості військ (сил) в умовах ХБРЯ зараження

Підтримання живучості військ (сил) в умовах ХБРЯ зараження об'єднує заходи щодо застосування озброєння і засобів ХБРЯ захисту для зниження уразливості особового складу в умовах ХБРЯ зараження.

Незважаючи на те, що це завдання ХБРЯ захисту спрямовано на підвищення живучості військ (сил) в умовах ХБРЯ зараження, слід враховувати, що його виконання знижує їх оперативні спроможності у ході ведення операції.

Командири всіх рівнів зобов'язані забезпечити відповідність заходів підтримання живучості військ (сил) в умовах ХБРЯ зараження супутнім обмеженням темпу їх дій з виконанням завдань в операції.

Кожен військовослужбовець повинен бути забезпечений засобами індивідуального захисту. Існуючі обмеження перебування в засобах індивідуального захисту та їх ефективність щодо рівня захисту від ХБРЯ зараження повинні постійно контролюватись кожним командиром щодо дотримання балансу ефективності ХБРЯ захисту та дій військ (сил) в умовах зараження.

Використання засобів індивідуального захисту в будь-якому випадку призводить до зниження ефективності дій військ (сил) залежно від умов застосування, темпу дій військ (сил), пори року.

Для командирів всіх рівнів слід враховувати, що застосування засобів колективного захисту також забезпечує необхідний захист від широкого спектру уражаючих факторів ХБРЯ загроз, що є розширенням спектру заходів захисту особового складу та є варіативним під час планування бойових завдань.

Для зменшення психологічних і фізіологічних ефектів, що виникають в результаті тривалого використання засобів індивідуального захисту, необхідно використовувати засоби колективного захисту комплексно, що дозволить продовжити виконання бойових завдань.

2.3. Управління ризиками реалізації ХБРЯ загроз

Управління ризиками реалізації ХБРЯ загроз – комплекс заходів, які виконуються з метою зменшення ймовірності потрапляння військ (сил) в зони ХБРЯ зараження, зменшення їх уразливості від уражаючих факторів ХБРЯ зараження та зменшення загального збитку озброєння та військової техніки.

Виконання цього завдання дозволяє підтримувати або відновлювати операційний темп військ (сил) та забезпечує їх ефективне застосування.

Управління ризиками реалізації ХБРЯ загроз має бути невід’ємною частиною планування операції військ (сил). Це завдання поєднує підготовчі та оперативні заходи, які повинні бути підготовлені завчасно (додаток 1 до цієї Доктрини).

Управління ризиками реалізації ХБРЯ загроз включає такі заходи:
ведення розвідки ХБРЯ зараження та спостереження за ним;
радіаційний і хімічний контроль;
виконання режимно-обмежувальних заходів на зараженій території;
проведення спеціальної обробки військ (сил);
дезактивація, дегазація, дезінфекція ділянок місцевості, доріг, фортифікаційних споруд, а також проведення заходів пилопридушення на них.

2.4. Посилення захисту військ (сил) із застосуванням аерозолів

Посилення захисту військ (сил) із застосуванням аерозолів є додатковою функцією та організовується і здійснюється з метою зниження ефективності наземної та повітряно-космічної розвідки противника та його засобів ураження, а також для введення противника в оману щодо дій військ (сил).

Основними заходами є: осліплення спостережних пунктів, пунктів управління та розрахунків (екіпажів) вогневих засобів противника; маскування розташування (базування), висування та бойових дій військ (окремих елементів), відкритих найбільш важливих ділянок маршрутів та доріг, переправ через водні перешкоди та інших об’єктів від засобів розвідки та наведення (самонаведення) зброї противника; протидія засобам наземної та повітряно-космічної розвідки та системам наведення ВТЗ противника постановкою екранів.

2.5. Вогневе ураження противника із застосуванням вогнеметної зброї

Вогневе ураження противника із застосуванням вогнеметної зброї організовується та здійснюється з метою знищення живої сили противника, бойової легкоброньованої техніки, фортифікаційних та інших об’єктів.

Для вогневої підтримки механізованих (мотопіхотних, десантно-штурмових (аеромобільних, повітряно-десантних), морської піхоти, гірськопіхотних, гірськоштурмових) підрозділів в різних видах бою

застосовуються вогнеметні підрозділи.

3. ОСОБЛИВОСТІ ПЛАНУВАННЯ ПРОТИДІЙ ХБРЯ ЗАГРОЗАМ

3.1. Основи планування ХБРЯ захисту

Планування ХБРЯ захисту здійснюється відповідно до процедур, які визначено у доктринальних документах з питань застосування сил оборони, та повинно включати варіанти протидії реалізації ХБРЯ загроз в рамках оперативної обстановки.

Орган управління ХБРЯ захисту планує та координує: діяльність з виявлення, оповіщення та видачі інформації про ХБР обстановку;

організацію ХБРЯ захисту;

відновлення спроможностей військ (сил) від впливу факторів ураження ХБРЯ зброї (зруйнування ХБРЯ небезпечних об'єктів) в операції, які описані в єдиному Переліку (Каталозі) спроможностей Міністерства оборони України, Збройних Сил України та інших складових сил оборони (Р-7.7. “Захист від РХБ та ядерних загроз”).

Орган управління ХБРЯ захисту зобов'язаний враховувати комплексний підхід до ХБРЯ захисту в ході виконання оперативних та стратегічних завдань силами оборони держави.

Командири всіх рівнів повинні вживати превентивних заходів для виявлення та запобігання застосуванню ХБРЯ зброї (зруйнування ХБРЯ небезпечних об'єктів), а також планування захисних дій для запобігання або мінімізації реалізації ХБРЯ загроз.

Зменшити вплив уражаючих факторів та управляти ризиками реалізації ХБРЯ загроз, незалежно від умов їх виникнення дозволяє реалізація всього спектру розвідувальної підтримки в оперативній обстановці.

Під час взаємодії в оперативній обстановці з органами місцевого самоврядування та іншими установами, організаціями особливу увагу необхідно звертати на своєчасне виявлення та оповіщення про реалізацію будь-яких ХБРЯ загроз. Передбачати організацію ХБРЯ захисту військ (сил), що межують поруч в оперативній побудові, а також планувати заходи із захисту цивільного населення та інфраструктури.

Інтеграція є фундаментальним принципом ХБРЯ захисту військ (сил). Орган управління планування ХБРЯ захисту повинен розуміти і враховувати ХБРЯ загрозу в рамках оперативної оцінки, а не розглядати її як окрему тему планування.

Орган управління ХБРЯ захисту повинен бути інтегрований у процес планування операцій з самого початку планування для вироблення та надання пропозиції з ХБРЯ захисту.

3.2. Принципи планування ХБРЯ захисту

Командири всіх рівнів зобов'язані проводити оцінювання ризику реалізації ХБРЯ загроз для забезпечення відповідності бойових пріоритетів пріоритетам організації ХБРЯ захисту.

Вони відповідають за врахування відповідних завдань ХБРЯ захисту під час планування операції. При цьому орган управління ХБРЯ захисту зобов'язаний своєчасно надавати всю достовірну та підтверджену інформацію з аналізом імовірності виникнення ХБРЯ загроз, оцінювання уразливості військ (сил) та ризиків реалізації ХБРЯ загроз.

Органи військового управління ХБРЯ захисту спільно зі штабом J2 на оперативному рівні повинні здійснювати політичний, військовий, економічний, соціальний, інформаційний та інфраструктурний аналіз оцінювання ймовірності виникнення ХБРЯ загроз (додаток 2 до цієї Доктрини).

Орган управління ХБРЯ захисту необхідно залучати до процесу планування в ході оцінки обстановки для встановлення дійсності впливу ХБРЯ загроз, яку слід розглядати як важливу частину, що підтримує процес оцінки та є допоміжною для ідентифікації загроз та ризиків.

3.3. Виконання заходів ХБРЯ захисту за етапами реалізації ХБРЯ загроз

Ефективне управління є запорукою успішної організації ХБРЯ захисту військ (сил) в операції. Керівні документи з ХБРЯ захисту визначають порядок збору, обробки та видачі інформації про ХБР обстановку до початку розгортання дій військ (сил).

У разі коли ХБРЯ загроза реалізована або встановлена велика ймовірність виникнення такої загрози, існують три окремі етапи реалізації ХБРЯ загроз, а саме:

а) до моменту реалізації ХБРЯ загрози.

Інформація про можливі ХБРЯ загрози та фахова підготовка особового складу мають фундаментальне значення для підвищення живучості військ (сил) під час реалізації ХБРЯ загрози та дій в умовах ХБРЯ зараження, але деякі заходи можуть знижувати темп виконання бойових завдань військами (силами), що, в свою чергу, знижує ефективність їх застосування.

На цьому етапі здійснюється планування та організація ХБРЯ захисту, підготовка спеціального обладнання і військової техніки.

Для організації ХБРЯ захисту проводяться конкретні заходи (дії), а саме: підготовка до функціонування органів військового управління з питань ХБРЯ захисту;

підготовка військ (сил), озброєння і засобів ХБРЯ захисту;

взаємодія з організаціями, органами влади місцевого самоврядування з метою виявлення та зменшення ймовірності виникнення ХБРЯ загроз внаслідок руйнування ХБРЯ небезпечних об'єктів;

планування виявлення, ідентифікації, моніторинг та управління ризиками реалізації ХБРЯ загроз;

встановлення рівня допустимого ризику реалізації ХБРЯ загроз та визначення захисних заходів;

реалізація медичних заходів профілактики перебування в зоні ХБРЯ зараження;

підтримка готовності засобів колективного захисту;

надання засобам масової інформації вичерпаної інформації про ризик реалізації ХБРЯ загроз;

б) у ході реалізації ХБРЯ загроз.

Виконані заходи на етапі до реалізації ХБРЯ загрози дозволяють військам (силам) бути захищеними одразу після оповіщення військ (сил) про реалізацію ХБРЯ загроз та під час їх реалізації виконати такі заходи:

використання (застосування) засобів колективного та індивідуального захисту;

хімічний і радіаційний контроль;

спостереження за поширенням ХБРЯ зараження;

переміщення військ (сил) в безпечні райони;

в) після завершення реалізації ХБРЯ загроз.

Ці заходи мають важливе значення для захисту ресурсів та мінімізації поширення зараження, відновлення операційних спроможностей військ (сил) і відновлення їх темпу виконання бойових завдань. Ці заходи виконуються до зниження ризику реалізації ХБРЯ загроз на рівень менший ніж встановлений рівень допустимого ризику.

Вони будуть включати:

заходи розвідки ХБРЯ зараження, необхідні для визначення осередку, типу і ступеня зараження;

контроль руху військ (сил) та його обмеження відповідно до поширення зараження;

заходи ліквідації наслідків ХБРЯ зараження.

Основними заходами, які необхідно виконати, є:

збір, обробка та обмін інформацією про зміни ХБР обстановки;

моделювання, імітація та прогнозування впливу факторів ураження ХБРЯ загроз;

ведення розвідки ХБРЯ зараження та спостереження за ним;

хімічний і радіаційний контроль;

реалізація медичних заходів профілактики перебування в зоні ХБРЯ зараження;

виконання режимно-обмежувальних заходів на зараженій території;

проведення спеціальної обробки військ (сил);

дезактивація, дегазація, дезінфекція ділянок місцевості, доріг, фортифікаційних споруд, а також проведення заходів пилопридушення на них.

Якісна та ефективна організація ХБРЯ захисту може бути досягнута тільки за рахунок активної участі та взаємодії між усіма органами військового управління. Застосування військ (сил) в операції повинно бути сплановано,

організовано та відповідно забезпечено з урахуванням захисту від всього спектру реалізації ХБРЯ загроз.

Під час прийняття рішення на розміщення військ (сил) командири всіх рівнів повинні розглядати ризик реалізації ХБРЯ загроз з урахуванням вогневого ураження противником військ (сил), що може значно зменшити їх готовність та їх оперативну ефективність.

Уразливість підрозділів сухопутних військ до реалізації ХБРЯ загроз може бути значною мірою зменшено за рахунок виконання запобіжних заходів. При цьому, їх спроможності щодо зменшення уразливості військ (сил) можуть бути більш реалізовані шляхом розосередження, маскування, введення противника в оману, підтримання високого темпу дій, керованості та застосування принципу раптовості, що в свою чергу надає можливість запобігти, уникнути або зменшити реалізації спроможностей противника виявляти цілі, застосовувати відповідні системи доставки та ефективно застосовувати ХБРЯ зброю.

3.4. Імовірність виникнення ХБРЯ загроз

В операційній зоні військ (сил) імовірності виникнення ХБРЯ загроз можуть бути різними. Орган управління (фахівець) ХБРЯ захисту повинен проводити оцінювання ймовірності виникнення ХБРЯ загроз в межах зони своєї відповідальності.

Ураховуючи положення та спроможності військ (сил) з організації ХБРЯ захисту, ризик реалізації ХБРЯ загроз залежить від ймовірності виникнення ХБРЯ загроз, а також уразливості військ (сил) під час дій в умовах ХБРЯ зараження.

Уразливість військ (сил) під час дій в умовах ХБРЯ зараження повинна оцінюватись з урахуванням тривалості їх перебування у засобах індивідуального захисту, що впливає на індивідуальні показники особового складу та боєздатність підрозділів у ході операції.

Існує чітке розмежування між імовірністю застосування ХБРЯ зброї та ймовірністю виникнення ХБРЯ загроз у разі руйнування ХБРЯ небезпечних об'єктів. Слід розуміти, що обидві загрози створюють ХБРЯ зараження, але ймовірність виникнення цих загроз може змінюватись. Цей факт вимагає вироблення різних замислів і відповідних планів.

В таблиці 2 наведено рівень ймовірності застосування противником ХБРЯ зброї та їх опис.

Таблиця 2

Рівень ймовірності застосування противником ХБРЯ зброї та їх опис

Рівень	Код	Опис
1	2	3
НИЗЬКИЙ	ЗЕЛЕНИЙ	Визначено, що держава або недержавний суб'єкт чи група в межах держави мають

1	2	3
		можливості або наміри націлитися на сили оборони. Імовірність існує, але немає інших ознак намірів використання
СЕРЕДНІЙ	ЖОВТИЙ	Визначено, що держава або недержавний суб'єкт чи група в межах держави мають можливості та наміри націлитися на сили оборони
ЗНАЧНИЙ	ОРАНЖЕВИЙ	Визначено, що держава або недержавний суб'єкт чи група в межах держави мають як можливості, так і наміри націлитися на війська (сили) і, ймовірно, намагатимуться зробити це найближчим часом
ВИСОКИЙ	ЧЕРВОНИЙ	Визначено, що держава або недержавний суб'єкт чи група в межах держави мають можливості і наміри націлитися на війська (сили) протягом певного періоду часу та/або проти конкретної цілі

Рівень ймовірності виникнення ХБРЯ загроз у разі руйнування ХБРЯ небезпечних об'єктів та їх опис наведено в таблиці 3.

Таблиця 3

**Рівень ймовірності виникнення ХБРЯ загроз
у разі руйнування ХБРЯ небезпечних об'єктів та їх опис**

Рівень	Код	Опис
1	2	3
НИЗЬКИЙ	ЗЕЛЕНИЙ	Викид ХБРЯ речовин можливий, хоча інфраструктура і рівні безпеки є надійними
СЕРЕДНІЙ	ЖОВТИЙ	Існує зростаючий ризик викиду ХБРЯ речовин через руйнування інфраструктури та/або погіршення безпеки інфраструктури
ЗНАЧНИЙ	ОРАНЖЕВИЙ	Викид ХБРЯ речовин може відбуватися з невеликим додатковим попередженням через слабкість інфраструктури та/або недостатню безпеку інфраструктури
ВИСОКИЙ	ЧЕРВОНИЙ	Існує безпосередній ризик викиду ХБРЯ речовин, без попередження, через пошкодження інфраструктури та/або відсутність безпеки інфраструктури.

3.5. Обов'язки органу управління щодо ХБРЯ захисту

Планування ХБРЯ захисту потребує широкої координації щодо своєчасного та ефективного реагування на потенційні ХБРЯ загрози в усьому їх спектрі.

Орган управління ХБРЯ захисту відповідає за належну організацію та підготовку напрямку своєї діяльності для досягнення оперативних цілей військами (силами) в умовах ризику реалізації ХБРЯ загроз.

Перелік спільних функцій штабу, коли існує ризик реалізації ХБРЯ загроз:

а) Персонал. Пріоритет полягає у збереженні персональних даних. Процедури щодо втрат особового складу від ураження в зоні ХБРЯ зараження є особливо делікатними та потребують відповідних рішень.

Інформація про факт ураження (вплив ХБРЯ речовин) повинна вноситись до особових справ.

б) Розвідка. Підрозділи розвідки повинні надавати точну, своєчасну та відповідну розвідувальну інформацію про ймовірність виникнення ХБРЯ загроз.

У штабах необхідно поєднувати розвідувальну інформацію з медичною інформацією, включаючи місця розташування ХБРЯ небезпечних об'єктів для оцінювання ХБР обстановки.

в) Операції та планування.

Фахівці ХБРЯ захисту штабів відповідають за надання пропозицій з ХБРЯ захисту для поточних операцій.

г) Оцінювання ХБР обстановки.

Для швидкого прийняття рішення щодо організації ХБРЯ захисту підрозділи ХБРЯ захисту:

збирають та узагальнюють інформацію про ХБР обстановку;

проводять оцінювання ризику реалізації ХБРЯ загроз;

організують розгортання системи виявлення та оповіщення військ (сил) про застосування противником ХБРЯ зброї та руйнування ХБРЯ небезпечних об'єктів;

доповідають (інформують) про реалізацію ХБРЯ загроз;

прогнозують ймовірність виникнення ХБРЯ загроз, та визначають уразливість військ (сил);

виявляють та попереджають війська (сили), які попадають в зону ХБРЯ зараження;

узагальнюють інформацію про ХБР обстановку та надають її для врахування до загальної оперативної обстановки;

здійснюють управління визначеними силами і засобами ХБРЯ захисту;

контролюють результати відібраних проб та коригують заходи ХБРЯ захисту в зоні ХБРЯ зараження.

д) Системи зв'язку та інформаційні системи.

Для системи ХБРЯ захисту важливо бути повністю інтегрованою в загальну систему зв'язку.

Виконання зазначених заходів надає можливість органу військового управління своєчасно отримувати інформацію про зміни в ХБР обстановці, здійснювати ефективно управління визначеними силами і засобами та управляти ризиками реалізації ХБРЯ загроз у межах операційної зони.

е) Логістика.

Ведення операції в умовах ХБРЯ зараження вимагає від системи логістичної забезпечення своєчасного і повного постачання озброєння і засобів ХБРЯ захисту та витратних матеріалів.

Важливо мати стійку взаємодію між підрозділами логістики та підрозділами ХБРЯ захисту для забезпечення дій військ (сил) в умовах реалізації ХБРЯ загроз.

4. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ХБРЯ ЗАХИСТУ

4.1. Медичні заходи ХБРЯ захисту

Реалізація медичних заходів в контексті ХБРЯ захисту полягає у: профілактиці, що здійснюється під час перебування в зоні ХБРЯ зараження та полягає у застосуванні:

фармацевтичних препаратів;

біопрепаратів;

вакцин, які призначені для зменшення летальних випадків або впливу факторів ураження ХБРЯ зараження на особовий склад;

лікуванні будь-яких наслідків, що виникають після впливу факторів ураження ХБРЯ зараження.

Поряд з цим слід розуміти, що медичні заходи в контексті ХБРЯ захисту є складовою частиною загального комплексу захисту військ (сил) та частиною медичного забезпечення військ (сил).

Медичне забезпечення під час організації ХБРЯ захисту полягає у виконанні основних завдань, а саме:

профілактика та ослаблення ураження особового складу військ (сил) щодо впливу хімічних отруйних речовин, біологічних агентів та бактеріологічних засобів, іонізуючого випромінювання;

надання медичної допомоги ураженим, евакуація їх з осередку ХБРЯ зараження і лікування з метою швидкого відновлення боєздатності.

З урахуванням змісту, часу і мети проведення зазначені заходи розподіляються на дві групи:

попереджувальні заходи (превентивні дії), які виконуються завчасно до початку імовірного виникнення ХБРЯ інциденту;

заходи, які проводяться після виходу (евакуації) із зони ХБРЯ зараження та включають профілактику (лікування, відновлення) після перебування в ХБРЯ середовищі.

Медичне забезпечення під час організації ХБРЯ захисту включає виконання таких допоміжних завдань:

ідентифікація та моніторинг ознак ХБРЯ зараження. Ці заходи виконуються шляхом спостереження за станом здоров'я та перебігом клінічної картини ураження, яке спричинене одним із ХБРЯ агентів;

здійснення обміну медичною інформацією в інтересах ХБРЯ захисту для уточнення ХБР обстановки, що охоплює всі війська (сили);

надання пропозицій (консультацій) щодо управління несприятливими наслідками носіння особовим складом засобів індивідуального захисту відповідно до метеорологічних умов та фізичних навантажень.

У разі виникнення інфекційних захворювань, викликаних біологічними агентами, медичний персонал зобов'язаний своєчасно надавати пропозиції щодо впровадження карантинних (обмежувальних) заходів для запобігання поширенню захворювань.

Рекомендації щодо медичного забезпечення повинні включати критерії впровадження медичних заходів профілактики перебування в зоні ХБРЯ зараження, терміни та процедури впровадження, а також інформацію про потенційні побічні реакції або погіршення стану здоров'я особового складу військ (сил).

4.2. Реагування на реалізацію ХБРЯ загроз

Основою для оперативного та ефективного реагування на реалізацію ХБРЯ загроз та управління ризиками є відповідний рівень підготовки та укомплектованість всіх структур військового управління, організаційно-штатна структура підрозділів ХБРЯ захисту для виконання таких завдань:

оцінювання ймовірності виникнення ХБРЯ загрози;

оцінювання уразливості своїх військ (сил) до реалізації ХБРЯ загроз;

оцінювання ризиків реалізації ХБРЯ загроз на основі оцінювання ймовірності виникнення ХБРЯ загроз та уразливості своїх військ (сил) до їх реалізації.

4.3. Комплексний збір та аналіз інформації про ХБРЯ об'єкти

Система військової розвідки потребує всебічного збору та аналізу інформації, пов'язаної з потенційними небезпеками про можливості противника із руйнування ХБРЯ об'єктів.

ХБРЯ об'єкти включають:

дослідницькі установи з використанням ХБРЯ устаткування;

медичні установи, які експлуатують медичні прилади із вмістом джерел іонізуючого випромінювання;

промислові підприємства (хімічна промисловість, установи зберігання токсичних матеріалів, атомні електростанції та інші потенційні джерела токсичних викидів).

4.4. Система обміну інформацією про ХБР обстановку

Система обміну інформацією про РХБ обстановку повинна відповідати вимогам до системи управління військами (силами) та бути інтегрованою до неї.

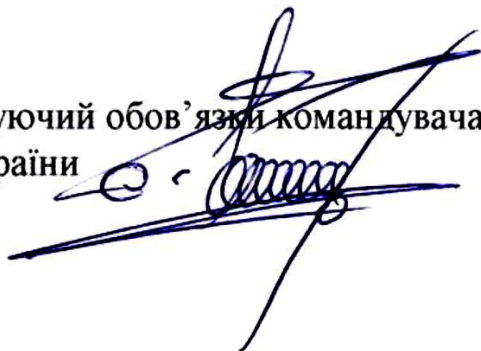
Зазначена система повинна забезпечувати функціонування мережі обміну інформацією про ХБР обстановку від штатного (позаштатного) посту ХБР спостереження через розрахунково-аналітичної станції до розрахунково-аналітичного центру та у зворотному напрямку з метою одночасного та безперервного інформування командирів всіх рівнів про зміни в ХБР обстановці.

4.5. Освіта, навчання, тренування та оцінювання

Реалізація стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору потребує узгодженості та сумісності з країнами-членами Альянсу.

Тому розроблені керівні документи з питань ХБРЯ захисту (доктрини, настанови, бойові статuti, методики, програми, інструкції) повинні відповідати національному законодавству та одночасно бути імplementовані в процеси, які визначені у НАТО відповідними стандартами з питань освіти, навчання, тренування та оцінювання.

Тимчасово виконуючий обов'язки командувача Сил підтримки
Збройних Сил України
полковник

Сергій ЛАЗАКОВИЧ

Додаток 1
до Доктрини з хімічного, біологічного,
радіологічного та ядерного захисту
військ (сил)
(пункт 2.3)

Управління ХБРЯ ризиками

1. Оцінювання елементів системи ХБРЯ захисту проводиться в процесі оперативного планування та управління ризиками.

1.1. Управління ризиками включає:

інтеграцію безперервних процесів оцінювання імовірності виникнення загроз та уразливості військ (сил) від їх реалізації;

порівняння рівня допустимого ризику та ризику реалізації ХБРЯ загроз з метою приведення його в межі допустимого;

оцінювання ефективності функціонування системи ХБРЯ захисту військ (сил) за відношенням ефекту, що був досягнутий за рахунок виконання завдань ХБРЯ захисту до часових та ресурсних втрат сил і засобів ХБРЯ захисту з урахуванням впливу на успіх операції.

1.2. Процес управління ризиками спрямовано на мінімізацію ризику реалізації ХБРЯ загроз, де це можливо, а не на його усунення. Управління ризиками полягає у виборі відповідного рішення шляхом вибору одного або комбінації таких варіантів: уникнення, запобігання, пом'якшення чи прийняття.

1.3. Процес управління ризиками складається з п'яти кроків, а саме:

виявлення ХБРЯ загроз та встановлення рівня допустимого ризику реалізації ХБРЯ загроз;

оцінювання ймовірності виникнення ХБРЯ загроз та уразливості військ (сил) для визначення ризику реалізації ХБРЯ загроз;

планування ХБРЯ захисту;

організація, координація, моніторинг функціонування системи ХБРЯ захисту;

контроль за виконанням заходів оцінювання ефективності функціонування системи ХБРЯ захисту.

1.4. Ризик реалізації ХБРЯ загроз є функцією імовірності виникнення ХБРЯ загроз та уразливості військ (сил) у разі їх реалізації.

Виконання (впровадження) зазначеного процесу дає змогу зрозуміти, які існують шанси (імовірність), що у разі виникнення ХБРЯ зараження щось піде нестандартно і який ефект чи вплив (ступінь тяжкості) це може викликати.

2. Оцінювання ризику реалізації ХБРЯ загроз є невід'ємною частиною управління ризиками. Результатом може бути відмова від проведення операції

або суттєва зміна темпу, часу та завдань операції.

2.1. Органи управління ХБРЯ захисту визначають уразливість військ (сил) щодо реалізації ХБРЯ загроз, значення якої може впливати на їх дії.

Уразливість військ (сил) щодо реалізації ХБРЯ загроз прогнозує рівень можливих втрат особового складу, які обумовлені впливом уражаючих факторів реалізації ХБРЯ загроз. Уразливість є проявом властивостей військ (сил) (інженерно-технічних, організаційних, морально-психологічних) щодо здатності протистояти відповідному негативному впливу. Величина уразливості щодо реалізації ХБРЯ загроз залежить від таких факторів:

недоліки в плануванні операції щодо розміщення військ (сил) без урахування захисних властивостей місцевості в безпосередній близькості з ХБРЯ небезпечними об'єктами;

рівень навченості військ (сил) щодо виконань завдань ХБРЯ захисту;

рівень злагодженості військ (сил) щодо їх мобільності;

недосконалість системи виявлення та оповіщення про реалізацію ХБРЯ загроз та/або її недостатня розгалуженість територією, що охоплює зону (район) операції;

відсутність відповідних до факторів ураження засобів колективного та індивідуального захисту;

неврахування метеорологічних (погодних) умов.

2.2. Оцінювання ризику враховує чотири фактори і повинно включати пріоритетність ризиків для підтримки процесу прийняття рішень:

імовірність виникнення інциденту, спричиненого загрозою чи небезпекою;

імовірність використання конкретної уразливості об'єкта;

вплив втрат на успіх операції в частині, що стосується чисельності загиблих чи кількості та ступеня поранення особового складу;

вихід з ладу (пошкодження) озброєння і військової техніки (споруд), втрати чи пошкодження інформації або інших факторів, що впливають на успіх операції.

У разі високого ступеня виникнення ХБРЯ ризику необхідно розробляти заходи контролю та визначити найбільш ефективний спосіб ліквідації (нейтралізації) ХБРЯ ризику за критерієм, що забезпечує найкращий баланс між доступністю та ефективністю.

На цій фазі безперервно здійснюється заходи протидії ХБРЯ ризикам, аналізуються та контролюються заходи, які окреслюють ХБРЯ небезпеку для розпізнавання будь-якого залишкового ризику.

2.3. Вплив ризику є функцією оцінки ресурсу і порівнюється з ймовірністю виникнення ситуацій, пов'язаних з ХБРЯ загрозами (небезпеками).

Ризик відображається у формі матриці оцінки ризику імовірності. Оцінка ризику враховує:

імовірність. Це ймовірність того, що відбудеться ХБРЯ зараження, яке

викликане ХБРЯ загрозою (небезпекою) та має такі характеристики:

- поширено, очікується, що відбудеться за більшості обставин;
- імовірно, може виникати за більшості обставин;
- інколи, може відбутись в будь-який час;
- рідко, не очікується, що відбудеться;
- навіть чи та може виникати лише у виняткових обставинах.

Вплив на успіх операції з точки зору рівня втрат особового складу, пошкодження чи безповоротні втрати озброєння і військової техніки залежить від рівня наслідків та їх масштабності впливу і має такі характеристики:

катастрофічний, коли такий стан зупинив досягнення цілей/завдань операції;

- критичний, коли такий стан загрожує досягненню цілей/завдань операції;
- значний, коли потрібно вносити зміни в загальні цілі/завдання операції;
- незначний, коли є загроза окремому елементу цілі/завдання в операції.

2.4. Поєднання впливу та ймовірності призводить до загального рівня ризику, який наведено в таблиці 1.

Таблиця Д.1

Загальний рівень ризику

Вплив	Імовірність				
	Велика	Можлива	Випадкова	Мала	Малоймовірно
Катастрофічний	Надзвичайно високий	Надзвичайно високий	Високий	Високий	Помірний
Критичний	Надзвичайно високий	Високий	Високий	Помірний	Низький
Значний	Високий	Помірний	Помірний	Низький	Низький
Незначний	Помірний	Низький	Низький	Низький	Низький

Мета п'ятої фази процесу управління ризиками – забезпечити, щоб контроль за ризиком здійснювався та застосовувався до стандартних норм, а також існував механізм зворотного зв'язку.

Як і з рештою ризику процес управління, контроль (моніторинг) та оцінка повинні відбуватися протягом усіх етапів операції чи повсякденної діяльності.

Тимчасово виконуючий обов'язки командувача Сил підтримки
Збройних Сил України
полковник

Сергій ЛАЗАКОВИЧ

Додаток 2
до Доктрини з хімічного, біологічного,
радіологічного та ядерного захисту
військ (сил)
(пункт 3.2)

Розвідувальна підтримка, пов'язана з ХБРЯ захистом для планування ХБРЯ захисту

У цьому додатку наведено керівництво до дій, які органи військового управління ХБРЯ захисту повинні здійснювати спільно зі штабом J2, щодо внеску у політичний, військовий, економічний, соціальний, інформаційний та інфраструктурний аналіз на оперативному рівні.

Оцінка ХБРЯ загрози – це підмножина загальної системи уразливості, оцінки ризиків та управління ризиками, що здійснюється для операцій в цілому. Якщо ХБРЯ оцінка проводиться автономно (ізолювано), то така оцінка не охоплює весь спектр загроз, що негативно впливає на заходи ХБРЯ захисту.

Об'єднана розвідувальна підготовка оперативної обстановки – це безперервний процес, який може визначити та підтверджувати можливості та обмеження потенційного противника щодо зброї та систем доставки; їх командування й управління; будь-які показники щодо намірів використовувати ХБРЯ зброю або інші засоби; організація та утримання місць зберігання ХБРЯ зброї (речовин).

Об'єднана розвідувальна підготовка з питань ХБРЯ захисту включає оцінку ХБРЯ загрози та аналіз уразливості району дій.

Надзвичайно високий відсоток інформації, необхідної для забезпечення організації ХБРЯ захисту, надається до J2, J3, J4, J5, J9.

Орган військового управління ХБРЯ захисту повинен мати можливість надавати пропозиції до розвідки шляхом надання допомоги в оцінці складу, положення, можливостей і намірів противника та/або можливості викиду ХБРЯ речовин шляхом:

визначення спроможностей противника до вивчення промислової та військової інфраструктури, доступу до прекурсорів, потенційних сховищ і засобів подвійного використання;

визначення типів і впливу біологічних і хімічних агентів і радіологічного зброї або пристроїв, які найбільш ймовірно будуть використані, і тих, що становлять найбільшу загрозу;

визначення/оцінювання потужності можливих ядерних вибухів противника з визначенням координат осередків операцій із застосуванням ядерної зброї;

визначення тактики дій противника;

перегляду правил застосування сили та будь-яких інших правових обмежень;

визначення можливості доставки;

визначення місць розміщення об'єктів з ХБРЯ речовинами та їх оцінка можливого впливу на дії військ (сил):

Хімічні. Визначити та зафіксувати відомі хімічні промислові підприємства та сховища.

Біологічні. Визначити та зафіксувати будь-які промислові та медичні заклади, які можуть мати, виробляти та обробляти біологічні речовини.

Радіоактивні. Визначити та зареєструвати об'єкти, які мають радіоактивні джерела в зоні діяльності (наприклад, медичні, ядерні об'єкти).

Орган військового управління ХБРЯ захисту повинен надавати допомогу J2 в оцінюванні сфер діяльності та інтересів, а саме: проведення оцінки впливу конкретних характеристик навколишнього середовища, що можуть вплинути на наслідки ХБРЯ інцидентів.

Орган управління ХБРЯ захисту повинен розглядати через призму ХБРЯ захисту питання, які не є вичерпними та можуть доповнюватись або навпаки, а саме:

- ландшафт;
- клімат та погода;
- населення та стан сфери охорони здоров'я;
- політичні/соціально-економічні фактори;
- інфраструктура (урбанізованість місцевості);
- промислова розгалуженість;
- можливості формувань цивільного захисту.

Під час планування ХБРЯ захисту, аналіз ХБРЯ оперативної обстановки повинен охоплювати:

всі, без виключення, противники та відомі мережі підтримки або ті, що підозрюються у володінні ХБРЯ можливостями, їх наміри або зобов'язання щодо застосування ХБРЯ зброї (речовин);

всі існуючі та потенційні засоби доставки ЗМУ, прогнозовані межі розповсюдження ХБРЯ речовин;

всі відомі та імовірні противники, що мають ХБРЯ можливості та їхні місця зберігання ХБРЯ зброї (речовин), у тому числі виробничі потужності та розподільчі мережі;

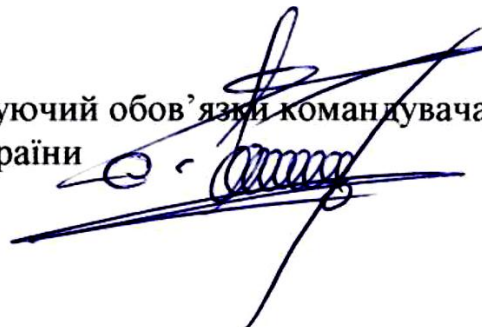
оцінку уразливості своїх військ (сил) у протидії ХБРЯ інцидентам та діях в умовах ХБРЯ зараження;

вивчення можливостей подвійного використання ХБРЯ речовин, досвіду та технологій з обмеженим доступом;

ХБРЯ загрози та небезпеки дружніх та нейтральних країн, включаючи військові та цивільні хімічно-небезпечні загрози, умови їх зберігання та їх верифікації;

оцінку природного біологічного середовища (епідемічні біологічні агенти), і специфічні фактори поширення епідемії, які можуть вплинути на ефективність дії військ (сил).

Тимчасово виконуючий обов'язки командувача Сил підтримки
Збройних Сил України
полковник

Сергій ЛАЗАКОВИЧ

